

Trefffer

12-16

Oktober 2013 – nummer 2

Leidingblad bij

'Heidelbergse Catechismus'

Aanwijzingen voor het gebruik

De Heidelbergse Catechismus is een troostboek. Het staat stil bij de troost die jij, leidinggevende, en de jongeren die je onder de hoede hebt, kunt en moet verkrijgen om zalig te leven en te sterven.

Daarom is dit onderwerp, hoewel het misschien wat afgezaagd klinkt in dit jubileumjaar, toch van belang. De Catechismus komt zondag aan zondag terug in de kerkdienst. Op scholen of bij catechisatie wordt er uit geleerd. In gesprek merk je echter dat er helaas niet altijd evenveel van wordt begrepen.

Achtereenvolgens wordt de geschiedenis van de Catechismus, de indeling in de Catechismus van de drie-enige God en vraag 54 over de heilige algemene, Christelijke kerk behandeld. De voorafgaande Bijbelstudie gaat over Saulus. In zijn bekering zijn duidelijk de drie stukken die in de Catechismus centraal staan te onderscheiden.

Zoals deze onderwerpen wellicht doen vermoeden, is het best een pittige Trefffer. Kies daarom zeker een werkvorm die past bij jouw groep jongeren. In dit leidingblad staan per onderdeel diverse tips.

Voor jou en de jongeren Gods zegen toegewenst bij de behandeling van deze Trefffer.

Doel van de Trefffer:

- Stilstaan bij het jubileum: 450 jaar Heidelbergse Catechismus;
- Het gebruik van de Heidelbergse Catechismus op zondag toelichten en verduidelijken;
- De persoonlijke vragen van de Heidelbergse Catechismus aan het hart proberen te leggen.

Programmasuggesties:

Lezen: Psalm 48
Romeinen 14
Efeze 4:17-32
Zingen: Psalm 32:3
Psalm 133
Psalm 147:6

Ideeën voor de +12 groep:

- Opening door een leidinggevende
- Inleiding door jongere over de Trefffer blz. 6-7, 10-11;
- Pauze;
- Doe de Bijbelstudie of verzin zelf 'Kwistet vragen' uit de HC, presenteer deze zo mogelijk op een beamer, en doe een wedstrijd tussen groepjes op het bekende kwistetbord;

- Maak de puzzel aan de achterkant

Ideeën voor de +14 groep:

- Opening door een leidinggevende;
- Inleiding door jongere;
- Bespreek de vragen en stellingen van de Trefffer blz. 9;
- Pauze;
- Doe de Bijbelstudie of verzin zelf 'Kwistet vragen' uit de HC, presenteer deze zo mogelijk op een beamer, en doe een wedstrijd tussen groepjes op het bekende kwistetbord;

Toelichting op de vragen en opdrachten

Blz. 3-5: Bijbelstudie—Zo ging het bij Saulus

Deze Bijbelstudie gaat over de bekering van Saulus. De toelichting en vragen geven houvast bij de lijn van de Catechismus: 3 stukken die nodig zijn om te weten.

Dit *weten* is een van de bijbehorende vragen. De Catechismus is erg persoonlijk en het oude woord weten spreekt hierin over meer dan verstandelijk begrijpen.

Daarmee is de Bijbelstudie dus geen geleerd en kant-en-klaar verhaal over drie stukken, maar spreekt het over de drie stukken in de beleving van het hart.

Het kan lijken dat de drie stukken puur gescheiden zijn. Dat is dogmatisch gezien zeker niet waar. Dat zie je ook terug in dit Bijbelgedeelte. Het gebed van Saulus is bijvoorbeeld zeker een vrucht van de dankbaarheid. Wanneer hij uit de dankbaarheid wilde leven, ervaaarde hij opnieuw de ellende. Hij leerde dat hij telkens weer opnieuw de verlossing nodig had.

Werkvormen

- Bespreking van de vragen in groepjes (vragen uitschrijven op de lijntjes).
Het is te overwegen om elk groepje een andere vraag te laten behandelen. Ik zou de eerste vraag daarnaast wel door iedereen laten beantwoord worden, zodat er in ieder geval eens functioneel door de Catechismus 'gebladerd' is.
- Laat groepjes uit elkaar gaan, en geef elk groepje een Bijbelgedeelte. Laat hen daarin de 3 stukken proberen aan te wijzen. Bespreek plenair kort elk Bijbelgedeelte en doe vraag 1 en 6 gezamenlijk.

Opdrachten uit de Bijbelstudie

Opdracht: lees vraag 2 uit de Heidelbergse Catechismus. Waarom is de Heidelbergse Catechismus in deze 3 stukken verdeeld?

Het gaat hier om het woordje *u!* Ik moet zelf drie stukken *weten*, zegt de Catechismus, om zalig te kunnen leven en sterven. Daarom zijn deze stukken zo belangrijk. En daarom is de Catechismus zo ingedeeld.

Opdracht: lees Handelingen 9:1-20.

Je kunt hier gebruik maken van diverse methoden om het Bijbelgedeelte duidelijk te maken.

Vraag: Lees vers 3 t/m 6. Hoe laat de Heere aan Saulus zijn ellende zien?

De Heere stelt in vers 4 de vraag naar de vervolging waar Saulus mee bezig is, en in vers staat dat Saulus hiermee God Zelf vervolgt.

Deze vraag heeft een aantal facetten:

- De vraag is **gesproken**: God werkt het geloof door het gehoor (Rom. 10:17);
- De vraag is **gesteld door Christus**: alleen Zijn stem kan het hart raken;

- De vraag is **persoonlijk**: Saulus wordt zelf aangesproken. Als God spreekt, geldt het voor jou;
- De vraag **beschuldigt**: *Waarom vervolgt gij?* Deze beschuldiging opent het oog voor kwaad waar Saulus zich niet bewust van was, hij dacht zelfs God een dienst te doen met het vervolgen van christenen;
- De vraag **ontdekt**: Saulus' vervolging heeft een adres: *Waarom vervolgt gij Mij?* Saulus had bij het vervolgen van de christenen er niet aan gedacht dat hij hiermee God beledigde. Saulus wordt ontdekt aan zijn bittere ellende: zondaar zijn, doel missen, de wil van God niet doen.

Vraag: Waarom zou de Heere het voorbeeld van het ploegen van dier gebruiken?

Daarmee wordt duidelijk voor Saulus dat ondanks zijn goede bedoeling, hij toch in gaat tegen Gods wil en daarmee ook het verkeerde kiest voor zichzelf. Zoals een os als hij moet ploegen zichzelf pijnigt aan prikkels als hij in plaats van vooruit achteruit slaat, zo kwetst Saulus zichzelf door Gods gemeente te vervolgen.

Vraag: 'Het gebed is de ademtocht van de ziel.' Wat betekent deze uitdrukking? Wat heeft dit met het gebed van Saulus te maken?

In vers 6 staat dat de Heere Jezus aan Saulus heeft beloofd dat er zal worden verteld wat hij verder moet doen. Hij bidt dus om de vervulling van de belofte. Saulus heeft al veel gebeden in zijn leven als Farizeër. Dit gebed is echt anders, omdat dit gebed een uitkomst verwacht. Zoals adem leven geeft aan de mens, is alleen het gebed de manier waarop de Heere leven en uitkomst zal geven in zijn situatie van lichamelijke beproeving, blindheid en geestelijke ellende.

Lees Johannes 9:39-41. Wat zegt dit over deze verlossing van Saulus, die vroeger een Farizeër was?

Dat het zo nodig was dat Saulus leerde zien dat hij ook zo'n blinde Farizeër was, die de Medicijnmeester nodig had. Zonder dat in te zien, zou Saulus altijd in de zonde door zijn gegaan, lees maar in vers 41: *Maar nu zegt gij: Wij zien; zo blijft dan uw zonde.*

Vraag: Hoe kwam het dat de mensen er zich ontzetten (vers 21) dat Saulus preekte over Jezus Christus als de Zoon van God?

Het was een wonder dat Saulus, die als een vervolger van de christenen naar Damascus ging, preekte over Jezus als de Christus, de Zoon van God, de Redder van zondaren.

De mensen ontzetten zich ook, omdat Saulus vroeger farizeër was. Saulus verwachtte als Jood de Messias die komen zou om te verlossen van de Romeinse overheersing. Hier gebruikt hij het griekse woord voor Messias, Christus, om aan te geven dat Jezus de Zoon van God is. Saulus ziet Jezus dus niet langer als een aardse verlosser, maar als de hemelse Verlosser van de zonde, als de Middelaar van God en mensen.

Blz 6-7: Elke zondag een zondag

Werkvormen

- Er kan een inleiding gehouden worden over deze bladzijdes.
- Dit gedeelte kan ook kort samen dan wel individueel gelezen worden, en vervolgens door middel van een soort 'Kwistet' besproken worden (zie ideeën boven beschreven).

Opdrachten

Schrijf in eigen woorden op wat Frederik bedoelt met deze zin.

Met de Heidelbergse Catechismus zoek ik Gods eer. Want God krijgt de eer, als mijn onderdanen door Gods Woord het leven vinden ik Jezus Christus, de Verlosser. Want door Hem leer je heilig te leven en kan je zalig sterven.

Wat is het verschil tussen het Heilig Avondmaal en de roomse mis?

HC zondag 30:

Heilig Avondmaal	Roomse mis
Betuigt: - volkomen vergeving van alle zonden - door de enige (!) offerande van Christus aan het kruis	Leert: - geen volkomen vergeving van alle zonden - door de priesters moet nog dagelijks geofferd worden
Christus is naar Zijn menselijke natuur in de hemel. Daar wordt Hij aangebeden.	Christus is lichamenlijk aanwezig in brood en wijn. Deze moeten daarom aangebeden worden.
Alleen voor Gods kinderen.	Iedereen kan deelnemen.

De Catechismus kwam al snel terecht in andere landen. Hoe kwam dat?

Voor de Nederlandse scheepvaart (VOC en WIC) hebben hier een belangrijke rol in gespeeld. Overal ter wereld namen zij de catechismus mee, en in het bijzonder in vluchtelingengemeenten als Emden werd het boekje toen snel verspreid onder allerlei mensen.

Welke drie belijdenisgeschriften hebben wij?

- Heidelbergse Catechismus
- Nederlandse Geloofsbelijdenis
- Dordtse leerregels

Je kunt hierbij toelichten dat bijvoorbeeld bij inschrijving op een reformatorische school je deze formulieren hebt ondertekend. Je moet om op de school te zitten, het dus eens zijn met de leer van de belijdenisgeschriften.

Blz. 8-9: De drie-enige God

Aanwijzingen

De drie-enige God heeft alles te maken met Gods voorzienigheid. Door Gods drie-eenheid is er een Middelaar! Een wonder, wat wij, mensen nooit hadden kunnen bedenken. Daarom past ons diepe eerbied bij de bespreking van dit onderwerp, ook als we op vragen stuiten waar ons verstand bij stil staat.

Er is bijzondere aandacht nodig wanneer er in de groep bijzondere noden zijn. Ik denk aan het overlijden van een vriend of vriendin, ouder, broer of zus. Maar, zoals je zult herkennen, ook dingen als gepest worden, een uiterlijk dat door een ziekte is aangetast ect. kan als erg zwaar worden ervaren in het leven. Het bespreken van bijv. vraag 10 vergt dan alle begrip voor de jongere en tegelijk een stilstaan bij Gods handelen: Zijn doen is enkel majesteit... (Ps. 111:2 berijmd)

Dit stilstaan bij Gods handelen is het belangrijkste thema van deze pagina's. Daar waar we de Heere niet meer kunnen begrijpen, waar alles botst met onze eigen interpretatie van de werkelijkheid, is buigen voor God nodig. Een thema wat voor zowel leidinggevende als jongere moeilijk kan zijn, maar waar de Heere ook Zelf in wil voorzien en een diepte van rijkdom in ligt. Wat is er beter dan het eens te zijn met God?

Werkvormen

+14: Verdeel de groep in kleinere groepjes. Laat 1 Johannes 5:1-13 lezen, en maak vier posters met de thema's: God de Vader, God de Zoon, God de Heilige Geest, de drie-enige God. Laat aan de hand van het hoofdstuk (en de Treffer) de posters invullen. Wanneer het stil valt, kunnen bijvoorbeeld de 12 artikelen erbij gehaald worden.

+12: Lees met elkaar de Treffer en beantwoordt/bespreek de opdrachten.

Vragen

Opdracht: Lees zondag 10, vraag 27. Welke drie woorden gebruikt de Catechismus om het werk van God de Vader uit te leggen? Wat wordt hier mee bedoeld?

- Onderhouden: voorzien van alle dingen die nodig zijn om te leven.
- Regeren: alle dingen in het leven leiden tot een doel door Hem bepaald.
- Toekomen: alles dingen in het leven zijn niet toevallig, maar een daad van Gods Vaderlijke hand zie antw. 27.

Opdracht: Lees zondag 11, vraag 29. Noem twee Bijbelteksten die laten zien dat alleen de Heere Jezus, Gods Zoon, zalig kan maken van de zonden.

Jesaja 43:11, Handelingen 4:12 etc.

Opdracht. Noem de 5 christelijke feestdagen. Leg uit wat elke feestdag te maken heeft met het werk van God de Zoon.

- Kerst: God de Zoon kwam op deze aarde om als Middelaar de straf van Zijn kinderen te dragen.
- Goede Vrijdag: God de Zoon stierf aan het kruis voor Zijn volk.
- Pasen: God de Zoon overwon de dood en verdiende hiermee de zaligheid.
- Hemelvaart: God de Zoon voer op tot Zijn Vader, ontving het erfdeel: Zijn kinderen, opende voor hen de hemel en doet daar voorbede voor Gods kinderen.
- Pinksteren: God de Zoon stort de Trooster uit, die op aarde zal werken, terwijl Hij in de hemel is.

Opdracht. Bij Pinksteren werd de Heilige Geest uitgestort op de aarde. Werkte de Heilige Geest daarvoor niet op aarde?

Jawel, denk aan de schepping: en de Geest Gods zweefde op de aarde (vgl. Genesis 1:2). Bij de uitstorting van de Heilige Geest bij Pinksteren werd in het bijzonder de gave van de Heilige Geest om het Woord te preken en te bedienen aan alle creaturen, volgens de zendingsopdracht, gegeven. Vgl. Handelingen 1:8.

Stelling. Het is niet belangrijk om te weten dat God een drie-enige God is, als je bekeerd bent is het genoeg.

Het is niet noodzakelijk om te *begrijpen* dat God een drie-enige God is om zalig te worden. Alleen de verdienste van Christus wast en reinigt van de zonden. De toepassing daarvan is nodig. Daarom is het wel noodzakelijk om te *geloven*. Wanneer God een mens bekeerd zal diegene ervaren dat hij geen bestaan heeft voor God de Vader, maar mag de verwondering zijn dat God Zijn Zoon gaf om als Middelaar de zaligheid te verdienen. De toepassing daarvan wordt gewerkt door God de Heilige Geest.

Blz. 10-11: De heilige, algemene Christelijke Kerk,

Aanwijzingen

Denk je aan de Heidelbergse Catechismus, dan denk je aan de drie stukken. Dit thema is wellicht wat minder voor de hand liggend, maar zeker niet onbelangrijk. De Heidelbergse Catechismus speelt anno 2013 een verbindende en toetsende rol als belijdenisgeschrift voor de heilige algemene Christelijke Kerk. Daar gaat het over.

Werkvormen

-16: Lees samen de Treffer en sta uitvoerig stil bij het artikel uit de NGB. Laat in groepjes samen nadenken over de overeenkomsten tussen de NGB en de HC.

+12: Doe met name de tweede opdracht over het Bijbelse bewijs voor de zaligheid die alleen in Christus te vinden is. Doel: laten zien dat de Heidelbergse Catechismus steeds berust op Bijbelteksten, die eronder zijn aangegeven. Laat de jongeren hiermee kennis maken, en doe er nog meer opdrachten mee.

Vragen

Vraag. Lees zondag 21 vraag 54. De Heere Jezus heeft zich een gemeente uitverkoren. Wat wordt hiermee bedoeld?

Zie uitleg Treffer, p. 10. Het gaat om Gods Volk, de uitverkorenen en niet over een gemeente zoals zij zichtbaar functioneert.

Vraag. Lees Efeze 4:11-13. Waarom heeft de Heerde de ambten, ouderlingen, diakenen en dominees, gegeven?

Tot opbouw van de gemeente, zie ook de formulieren ter bevestiging van deze ambten. Bij de beantwoording kan het mooi zijn deze erbij te nemen.

Opdracht. Bespreek met elkaar dit artikel uit de geloofsbelijde-

nis. Welke dingen uit de catechismus zie je terug komen?

De samenstelling van deze Kerk: ware christgelovigen of uitverkorenen.

Het begin van deze Kerk: Christus: een eeuwig Koning.

Hoe deze Kerk blijft bestaan: door de Heilige Geest, die de kracht van het geloof geeft en van het begin van de wereld tot aan het einde mensen bekeerd.

Blz. 12, Puzzel

Antwoorden:

1. Keurvorst
2. Ursinus
3. Dankbaarheid
4. Wet
5. Tweeëndertig
6. Gebed
7. Vierenveertig
8. Vijf

Oplossing: Frederik

Kennen en belijden

Zingen op de wijs van Ps. 78, berijming: Jan van den Brink

Om nu in *troost en zaligheid te* leven, en *dat ik* in het *sterven niet* zal beven, moet *ik de* troostleer *kennen en belijden: drie stukken, reeds bekend van oude tijden.* Eerst: dat ik *weet hoe groot mijn* zonde is, en mijn *ellende, daar ik* God nog mis.

Daarbij moet *mij gelovend zijn* gebleken, hoe *ik, van al mijn zonden en gebreken* door *God* verlost, in *vrede weer kan* leven. Ten *derde* ook, nu *mij dit is* gegeven, hoe ik *verblijd, vervuld van dankbaarheid,* in *heiligheid aan God mijn* leven wijd.

Literatuursuggesties

- Brink, J. van den. Hij rekest met genade - de Heidelbergse Catechismus berijmd en door ontleding uitgelgd. Tholen: 2012.
- Cammeraat, drs. P. Belijden en leven. Heerenveen: 2011.
- Heidelbergse Catechismus – 450 jaar als samenbin der. Bijlage bij De Saambinder d.d. 27-07-2013.
- Kersten, Ds. G.H. Korte lessen over kort begrip – Voor Catechisanten. Apeldoorn: 2011.
- Moerkerken, Ds. A. Ons Troostboek – Verklaring van de Heidelbergse Catechismus. Houten: 2004.
- Diverse naslagartikelen op digibron.nl
- Diverse catechismusverklaringen zijn aan te bevelen voor de voorbereiding van de deelonderwerpen, lees hierbij m.n. zondag 1 en 21.